వ్రతభంగం

మధురాంతకం రాజారాం

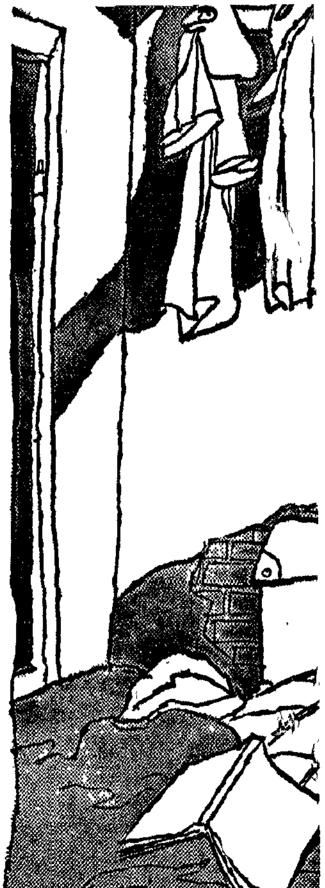

పట్టుదలకు పర్యాయపదంలాంటిది సాంబయ్య గారి కుటుంబం. ఆ కుటుంబంలోని ప్రతి ఒక్కరూ ఒక్కొక్కరకమైన పట్టుదలను లోకులకు ప్రదర్శించారు. ఈ మితిమీరిన పట్టుదలతో వాళ్ళెంత వినాశంతో అంతానికి బరితెగించగలరన్నది లోకులకు రూఢిగా తెలిసిన విషయం.

ముతకమనుషులు అందరూ మూకోకట్టి ఒకచోట చేరినట్టు కనిపించే సాంబయ్యగారి కుటుంబంలో కాస్త మెతకమనసు కలిగినవాడు ఒక్క ప్రకాశం మాత్రమే! కానైతే ప్రకాశంగూడా పట్టుదలలో మిగతావాళ్ళకు తీసిపోయినవాడేమీ కాదు.

నలుగురు మగబిడ్డలను ఈలోకంలో దిగవిడిచి భార్య పరలోకం చేరుకున్నతర్వాత సాంబయ్యగారికి మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకోవాలన్న ఉద్దేశం లేకపోయింది. సవతితల్లి పెంపకం పిల్లలకు సరిపడదేమోనని కాదు. అసలు సాంసారికసుఖాలపట్ల సాంబయ్య గారికి ఆదినుంచీ ధ్యాస తక్కువ. ఆయన ఆలోచన లెప్పుడూ వ్యాపారరంగంలో గిరికీలు కొడుతుండేవి. తనకు ముసలితనంగానీ, చావుగానీ లేదన్నట్టుగా మానవుడు డబ్బు సంపాదించాలన్నారు పెద్దలు. వెంటనే, మృత్యువుచేత జుట్టు పట్టుబడి ఉన్నట్టుగా ఆ డబ్బును దానధర్మాలకు వినియోగించాలికూడా అన్నారనుకోండి! అంటే అన్నారులెమ్మను కుని, ఈ సూక్తిలో పూర్వార్ధాన్నిమాత్రం కంఠతా పెట్టి, ఒంటబట్టించుకున్నారు సాంబయ్యగారు.

సాంబయ్యగారి కుమారులు నలుగురిలోనూ పెద్దవాడు ప్రకాశం. పువ్వు పుట్టగానే పరిమళ మున్నట్టుగా వాడు హైస్కూలుకు వెళ్ళేనాటి రోజుల్లోనే రాత్రుల్లో పదిపదకొండు గంటలవరకూ చదువు కునేవాడు. పరీక్షల్లో ఎక్కడలేని మార్కులూ వాడికే వచ్చేవి. తరగతిలో ప్రథముడుగా ఉత్తీర్ణు డౌతూ, వార్షికోత్సవాల్లో బహుమతులన్నీ వాడే దోచేసేవాడు. వీధిలో ఈ చివరినుంచి ఆచివరి వరకూ కాపురమున్న గృహిణులందరూ అవరేజి తెలివితేటలు గలిగిన తమ తమ కుర్రవాళ్ళని మందలించడానికి వీలుగా ప్రకాశాన్ని ఒక ఆదర్శంగా ఉదాహరించేవారు. ఐతే సాంబయ్యగారుమాత్రం ప్రకాశం తెచ్చుకున్న బహుమతులకన్నింటికీ బజారురేటులో విలువకట్టి "పరవా లేదు! మావాడుగూడా కొంతవరకూ సంపాదనాపరు డౌతున్నాడు" అంటూ సంతోషించేవారు.

ప్రకాశంది అదోరకమైన మనస్తత్వం. పదిమందితో కలిసిమెలిసి తిరగవలసివస్తే వాడి ప్రాణం ఇబ్బందిలోపడిపోయేది. వాడు తన చుట్టూరా ఏర్పరచుకున్న ఒంటరితనాన్ని ఛేదించుకుని నేనొక్కణ్ణిమాత్రం కొంత దగ్గరగా పోగలిగేవాణ్ణి. అందుకు ప్రకాశం నాకు సహాధ్యాయుడు గావడ మొకటే కారణంగాదు. మా ఇంటికి నాలుగో ఇల్లే సాంబయ్యగారిది. పైగా, వారికీ మాకూ ఏదో దూరపుబంధుత్వంగూడా కద్దు. పువ్వుతో కలిసిన దారానికిగూడా సుగంధం అబ్బినట్టు ప్రకాశంతో చేరితే నా చదువు బాగుపడవచ్చునని మా నాన్నగారి నమ్మకం. ఆ నమ్మకాన్ని పురస్కరించుకుని సాంబయ్యగారి ఇంట్లో నేను నా ఇష్టమొచ్చిన పద్ధతిలో ప్రొద్దుపుచ్చడానికి అవకాశం చిక్కింది. సాంబయ్యగారు రాత్రి ఏ ఎనిమిది, తొమ్మిది గంటలకో ఇంటికొచ్చేవారు. మేడ మెట్లెక్కుతూ, గదిలో మేమిద్దరమూ కనిపిస్తే, "ఏం చేస్తున్నార్రా మీరు?" అంటూ పలకరించేవారు. "ఏమీ లేదు బాబాయ్! కలిసి కంబైండ్ స్టడీ చేస్తున్నాము" అని బదులుచెప్పేవాణ్ణి నేను! "మీ ఏడుపేమిటో ఏడ్చుకోండిగాని వెలిగే గ్యాసు కాలిపోకుండా ఆ దీపం కాస్త తగ్గించండి" అంటూ సాంబయ్యగారు మెట్లెక్కి మేడమీదికి వెళ్ళిపోయేవారు.

"కంబైండ్ స్టడీ' అనే ఇంగ్లీషుమాటకు సరైన అర్థంవచ్చే తెలుగుమాట ఏదోగానీ, మా విద్యార్థుల పరిభాషలో అది పచ్చి బూతుకాని తప్పితే మరేమీకాదు. అయ్యవార్లకు ముద్దు పేర్లు పెట్టడం, సినిమాల్లోని హాస్యగాండ్ర వేళాకోళాలు మననంచేసుకోవడం ఇత్యాది రసవత్తరవిషయా లను వింటున్నవాడు విన్నట్టేవుండి, నవ్వుతున్నవాడు నవ్వుతున్నట్టేవుండి హఠాత్తుగా ప్రకాశం ఒకా నొక పాఠ్యభాగంలోకి జారిపోయేవాడు. ఉన్న ట్టుండి, "ఏ సూత్రం ఆధారంగా ... నిర్మించారు?" అనేవాడు. లేదా, "షెల్లీ ... ప్రసిద్ధి?" అని అడిగేవాడు. అదీగాకపోతే, "... లోక పెద్ద మహిమాన్విత రుక్మిణిగాని పూవు ... దుడు......" అంటూ ఓ పద్యాన్ని ప్రార... గణవిభజనచేసి, యతిప్రాసలు గుర్తిం... పాదమో వ్రాయుమది అని, నేను గురువేది తెలియక కీకారణ్యంలో దారితప్పిపోడి... మిట్టాడుతుండగా, వాడు నా అవస్థను కళ్ళా... మౌనంగా కూర్చునేవాడు.

దీపం పెట్టినవాళ్ళను చల్లటివేళ తలచు... అంటారు. నావిషయంలో ప్రకాశం చేసింది కంటే తక్కువేమీకాదు. ఒక్కొక్కవ్యక్తి ఒక్...

ప్రత్యేకమైన పని చేయడంకోసం ఈ ప్రపంచం లోకి వచ్చాడేమోననిపిస్తుంది. తినడం, తిరగడం, మాట్లాడడంలాంటి జీవితావసరమైన పను లెన్ని చేస్తున్నా, ఆ వ్యక్తి ఆ ప్రత్యేకమైన పని చేయ డానికే పుట్టివుంటాడని చూపరులకు భాసిస్తుంది. పుస్తకాలు చదివి, విజ్ఞానాన్ని సముపార్జించడానికి పుట్టినవాడు ప్రకాశం. పరీక్షలకు కూర్చోడం వాటి

తాజాగాను, సువాసనగాను ఉండును

పంకజ్
శాండల్
టాయిలెట్ సోపు

శరీరమును కోమలముగాను,
అందంగాను, పడుచుదనంగాను ఉంచును.

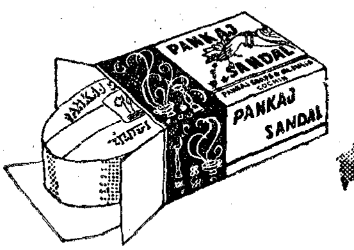

పంకజ్ సోప్స్ & ఆయిల్ మిల్స్, కొచ్చిన్

ఆంధ్రకు డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: కె. వి. నారాయణరావు & సన్స్, పి. బి. నెం. 16, విజయవాడ–1

ఆంధ్రా కాఫీ రకములు

గోల్డెన్ బ్లెండు — హోటల్సు బ్లెండు
పాప్యులర్ బ్లెండు — రెడ్ లేబుల్ కాఫీ

ప్రశస్తమైన కాఫీ పొడరు.

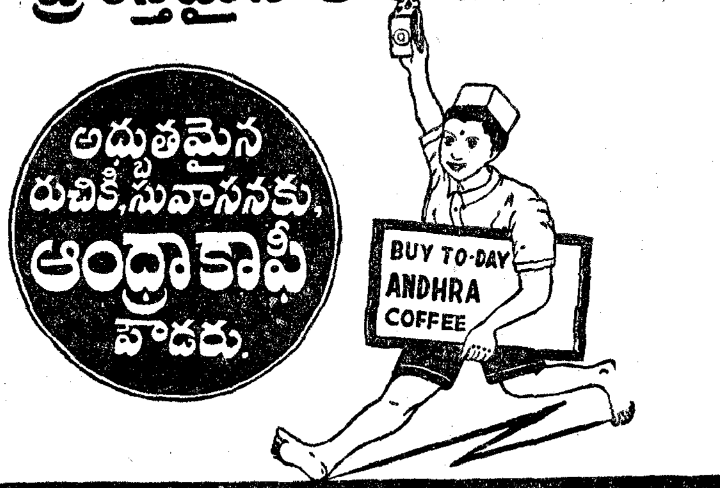

ఆంధ్రా కాఫీ యిండస్ట్రీ.

హెడ్డాఫీసు:– గుంటూరు–2.
బ్రాంచీలు:– పట్నంబజారు, బ్రాడీపేట (గుంటూరు)
బాపట్ల, సత్తెనపల్లి, నరసరావుపేట & హైద్రాబాద్–20.

వ్రతభంగం

కొక వినోదక్రీడ. అగ్నిపరీక్షలా ఎదురయ్యే ప్రతి సంవత్సరాంతపు పరీక్షలోనూ కడతేరి, వావుదప్పి కన్ను లొట్టబోయినట్టుగా జస్టు పాసు మార్కులతోనైనా ఓ సర్టిఫికెట్టు సంపాదించుకోకపోతే బ్రతుకు గడవడం దుర్లభమైన నాబోటివాడికి ప్రకాశం చేసిన సహాయం మరిచిపోదగిందిగాదు. బోడినెత్తికీ, బొటనవ్రేలికి ముడిపెట్టదలచుకున్నవాడికిమల్లే, చాలీ చాలని జీతంరాళ్ళతో సంసారసాగరాన్ని ఈదడానికే ఈ మానవజన్మ లభ్యమైందని భావించినట్టయితే, నన్ను నా జీవితలక్ష్యంవైపు చేయిపట్టుకుని నడిపించాలని వెళ్ళినవాడు ప్రకాశం!

అలాంటి ప్రకాశం స్కూల్‌ఫైనలు పరీక్షలో కృతార్థుడయ్యాడు. ఇక కాలేజికి వెళ్ళడమే తరువాయి. ప్రకాశం ఉన్నతవిద్య నభ్యసించడానికి లౌకికమైన అడ్డంకులను ఎవ్వరూ ఊహించలేదు. కానీ ఆశ్చర్యమేమిటంటే, ప్రకాశం కాలేజి మెట్లెక్కలేకపోయాడు. వాడి కింతవరకూ చదివిన చదువే చాలుననీ, పై చదువులకోసం పారాడడం వల్ల డబ్బు కాలం వృధాగావడం మినహాగా మరొక ప్రయోజనం లేదనీ నిక్కచ్చిగా తేల్చి చెప్పేశారు సాంబయ్యగారు.

అందు కాయన ఒక కారణంగూడా పేర్కొన్నారు — మానవుడికి తెలివితేటలే ప్రధానంగానీ, చదువుగాదు. చదివినవాడికంటే చాకలాడు మేలనడం అందుకే మరి! ఆమాటకొస్తే తనేం చదువుకున్నాడు? తనకంటే బియ్యే చదివినవాడు పొడిచేసిం దేముంది! ఏమీ లేదు.

నువ్వు నీకు తగిన ఉద్యోగాన్ని చూచుకోవలసింది—అన్నా రాయన ప్రకాశాన్ని ఉద్దేశించి.

ప్రకాశం తండ్రిపైన తిరుగుబాటుచేస్తాడనీ, అలా తిరగబడవలసిన అవసరం ఉందనీగూడా నేను భావించాను. కానీ అలాంటి దేమీ జరగలేదు. ప్రకాశం తండ్రిమాటమేరకు ఉద్యోగాలకోసం దరఖాస్తులు వేయసాగాడు. అనతికాలంలో ఓ సుమారుపాటి ప్రభుత్వోద్యోగం దొరికిందిగూడా! పెట్టె, పరుపూ సర్దుకుని వెళ్లొస్తాననిచెప్పి, ప్రకాశం యాభైమైళ్ళదూరంలోవున్న చిన్న పట్టణానికి వెళ్ళిపోయాడు.

ఉద్యోగంకోసం నేనంతదూరం వెళ్ళవలసిన అవసరం లేకపోయింది. మేష్టరీవృత్తితో జీవితంతో రాజీపడదలచుకున్నట్టయితే, మనదేశంలో ఎక్కడివారి కక్కడే ఉద్యోగాలు దొరికే సావకాశా లున్నాయి. అపరింకా టీచర్సు ట్రెయినింగులో వుండగానే నాకు పెళ్ళయింది. ఆహ్వాన పత్రికతోబాటు జాబుగూడా వ్రాశాను. కానీ పెళ్ళికి రాలేకపోయాడు ప్రకాశం. ఇక్కడ నాకు పెళ్ళి జరుగుతున్న ముహూర్తానికి సరిగ్గా వాడు నాగపూర్ యూనివర్శిటీ ప్రాంతంలో ఎక్కడో పరీక్షలకు కూర్చోబోతున్నాడనీ, అందువల్ల పెళ్ళికి రావడం కుదరదనీ, రాకపోయినా వాడి శుభాకాంక్షలు నన్ను వెన్నంటి వుంటాయనీ వ్రాశాడు ప్రకాశం.

తరువాత నాలుగైదు మాసాలకు వాడా పరీక్షలో పాసైనాడన్న వర్తమానం గూడా తెలిసింది.

"చూచావా బాబాయ్! నువ్వయితే ప్రకాశాన్ని చదివించనన్నావు. కానీ వాడు తనంతటతానే ఇంటరు పాసయ్యాడు......" అన్నాను.

వేడిపెనంలో నూనె త్రుళ్ళినట్టుగా సాంబయ్య గారి ముఖంలో పుత్రోత్సాహం తొణికిసలాడింది. "అప్పుడే ఏమైందిరా సత్యం! నువ్వు చూస్తుండు. మావాడలాగే బియ్యేగూడా పాసైపోతాడు" అన్నా రాయన!

తొందరపడి సాంబయ్యగారిని అపార్థం చేసుకున్నందుకు నే నప్పుడెంతో విచారించాను. కుమారుడు పెద్దచదువులు చదువుకోడం ఈయనకు ఆనందకరమే! ఐతే అందుకు తనచేతినుంచి కానీ ఖర్చుకాగూడదన్నదే ఈయనగారి కనీసపు కోరిక!

ఈ తండ్రిగారి గడుసుతనం ఇదొక పర్వతం లాంటిదైతే, ఆ కుమారుడి జీవితం అదొక నదిలా ప్రవహిస్తూ ఎదిరించి ఢీకొనకుండా ఆ పర్వతం ఎలా వీలిస్తే అలా మలుపుతిరుగుతోంది. భగవంతుడు ప్రకాశానికి తెలివితేటలేగాకుండా తన జీవితానికి నిండుతనాన్ని, హుందాతనాన్ని చేకూర్చుకోడానికి కావలసిన నిలకడనుగూడా ప్రసాదించాడు. ఒకవైపున పితృవాక్యాన్ని ఉల్లంఘించకుండా, మరొకవైపున ఆదర్శాన్ని విడనాడకుండా ప్రకాశం ముందుకు సాగిపోతున్నందుకు సాంబయ్యగారికిమల్లే నాకూ ఆనందమే కలిగింది.

సాంబయ్యగారు సిద్ధసంకల్పులు. ఆయన చెప్పినట్టు ప్రకాశం బియ్యేపరీక్ష గూడా ఇచ్చి, పట్టా పుచ్చుకోగలిగాడు. కానీ, ఆ పట్టా అంత సులభంగా అతడిచేతికి రాలేదు. అందు కతడు కాలేజిలోచేరి, రెండేళ్ళపాటు చదువుకోవలసి వచ్చింది. రూల్సు ఒప్పవని స్థానిక విశ్వవిద్యాలయం అతణ్ణి కాలేజిలో చేర్చుకోడానికి నిరాకరించింది. నాల్గేళ్ళ ఉద్యోగకాలంలో మిగిలించిన డబ్బును చేత బట్టుకుని, జీతం నష్టంమైన రెండేళ్ళు సెలవు మంజూరుచేయించుకుని, రెండువందల మైళ్ళ దూరం వెళ్ళి అక్కడొక కాలేజిలో చేరాడు ప్రకాశం.

ఉద్యోగి బ్రతుకున్నా, విద్యార్థి జీవితం సుఖప్రదమే! కానీ ఎప్పుడు? కార్చుముక్కకు బదులుగా మనియార్డర్లు దూకినప్పుడు! ఈ వెనుబాటులేని కళాశాల విద్యార్థి పరిస్థితి చల్లటి వెన్నెలరాత్రిలో ప్రేయసితో సమాగమం లభించక విరహవేదనతో కుమిలిపోయే ప్రేమికుడి పరిస్థితి కంటే మెరుగ్గా ఉండదు. ఉన్నదాంతో సరిపెట్టుకోవాలన్న దృఢనిశ్చయంతో ప్రకాశం అష్టకష్టాలు పడివుంటాడని నా ఊహ! ఆ విషయం అతడి జాబుల మూలంగా చూచాయగా తెలిసివచ్చేది. అతడు చదువుకుంటున్న ప్రాంతంలో వంటచెరకు లభ్యం కాదట! పరిపెట్టుతో వంట చేస్తారట! 'ఈ భోజనాలు, ఈ శాకపాకాలు నాకు బొత్తిగా సరిపడటం లేదురా సత్యం! పట్టెడన్నమైనా లోపలికి పోవడం లేదు. ఎక్కడైనా ఓ చిన్న ఇల్లు దొరికితే స్వయంపాకం చేసుకోవా లనుకుంటున్నాను" అంటూ అతనొక ఉత్తరంలో తనసొద వెళ్ళబోసుకున్నాడు!

'అతి' సర్వత్రా వర్జింపవదగిందంటారు. ఈ తండ్రిగారి లుబ్ధత్వం సంగతి జగద్విదితమే! పోనీ ఆ కుమారుణ్ణైనా నోరుతెరిచి అడిగితే, ఈయన కాస్త మెత్తబడేవాడేమో! ఊహూ. ప్రకాశంలోని పట్టుదల ఆపని చేయనిచ్చిందిగాదు. ఎలాగైతేనేం, కాలానికి కట్టుబడి రెండేళ్ళ అజ్ఞాతవాసం పరిపూర్తిగావించుకుని, తిరిగివచ్చి మళ్ళీ తన ఉద్యోగంలో చేరిపోయాడు ప్రకాశం.

ఓరోజు ఉదయం సాంబయ్యగారిని కదిలించి చూశాను. "చూడు బాబాయ్! బెండకాయగానీ, బ్రహ్మచారిగానీ ముదిరిపోగూడదంటారు. ప్రకాశం నాకంటే ఒకటి రెండేళ్ళు పెద్దవాడు. పెళ్ళయివుంటే వాడూ ఈపాటికి బిడ్డలతండ్రై ఉండేవాడు. నేనిలా చెబుతున్నందుకు నువ్వు మరొకవిధంగా భావించవద్దు! నీ కర్తవ్యం నీకు తెలియదనిగాదు. కానీ ఒకసారి నీకు జ్ఞప్తికి తేవడం బాగుంటుందనీ, భావ్యమనీ......" అంటూ అర్ధోక్తిలో ఆగిపోయాను.

అప్పటికి నేనేదో విడ్డూరపు సంగతి ప్రస్తావించినట్టు అత్యాశ్చర్యంగా నావైపు చూస్తున్నారు సాంబయ్యగారు. "ఓరి నీ ఇల్లు బంగారంగానూ! ఇదేమిట్రా సత్యం! మా ప్రకాశం పెళ్ళికి నువ్వూ, నేనూ ప్రయత్నించడమేమిటి? దిగిరావాలిరా అబ్బాయ్ దిగిరావాలి. కొండమీది కోతైనా క్రిందికి దిగిరావాలి. ఏమనుకుంటున్నావో మరి! పోనీ నువ్వే చెప్పు. దేనిలో లోటు మావాడికి? రూపమా, చదువా, ఉద్యోగమా? ఏదీ కాగడావేసి వెదుకు చూద్దాం. ప్రకాశంలాంటివాడు ప్రకాశం ఒక్కడే! కానైతే ఒక్కసరతు. తేరకు దొరికేదిగా దీ సంబంధం! మంచిమాటలకే రాలిపోయేదిగా దీ మామిడిపండు! టంచనుగా పదివేల గట్టి నాణాలు కుమ్మరించాలి. అంతకొక రాగిపైసా తక్కువైతే, ఆ పప్పులు మన దగ్గర ఉడకవు. వెళ్ళు. కావలిస్తే ఇది నా మాటగా లోకంలో టముకువేయించు......"

నా గుండె గుభేలుమంది! సాంబయ్యగారు కులాంతరమూ, మతాంతరమూ అయిన సంబంధానికి ఒప్పుకుంటే నేను చెప్పలేమిగాని, లేకుంటే ఇంతటి భారీబేరసారాంలో కట్నం చెల్లించుకునే శ్రీమంతు లెవ్వరూ మా బంధువర్గంలో లేరు. పోగా, ప్రకాశానికి పిల్లనివ్వబోతున్న పుణ్యాత్ముడెవడోగానీ, ఒక ఆడబిడ్డను కనిపెంచిన నేరానికి అతనికి సాంబయ్యగారు ఇంత పెద్దజుల్మానా విధింపదలచుకోడం న్యాయం కూడా కాదు!

"అయ్యో ప్రకాశం! నీ నుదుట పెళ్ళయ్యే రాత వ్రాశాడో లేదో భగవంతుడు' అనుకుంటూ వేడిగా నిట్టూర్చాను.

ఆరోజు సాయంత్రం ప్రభాకరం నాకోసం వెదుక్కుంటూ మా యింటికి వచ్చాడు.

ప్రభాకరం సాంబయ్యగారి రెండోకుమారుడు. నిష్కర్షగా మాటాడ్డంలోనూ, నిక్కచ్చిగా వ్యవహరించడంలోనూ వీడు తండ్రిగారికన్నా నాలుగాకులు ఎక్కువగా చదివాడు. ప్రకాశానికిమల్లే పెద్దగా స్వప్రయోజకత్వం వెలిగించలేదుగానీ, వీడూ రైల్వేలో ఏదో మంచి ఉద్యోగమే చేస్తున్నాడు. కానీ ఒక విషయంలో ప్రభాకరం ప్రకాశంకంటె మెరుగు. వాడు ఏళ్ళతరబడి స్వగ్రామంవైపు తిరిగిచూడడు. ప్రభాకరం అలాకాకుండా, ఆరునెలలకోసారి నాలుగు రోజుల సెలవులో వచ్చి బంధుమిత్రుల నందరినీ పేరుపేరునా పలకరించి పోతుంటాడు.

"ఉదయం మా నాన్నగారి ప్రసంగాన్ని నేను గూడా విన్నాను" అన్నాడు ప్రభాకరం.

"వినేవుంటావు ప్రభాకరం! బహుశా ఆ ప్రసంగం నీకు శ్రవణానందకరంగానే ఉండివుంటుంది. ఎందుకంటే, ముప్ఫై నలభై యేళ్ళ వ్యాపారానుభవంతో మీ నాన్నగారు వేరుశనగ, చింతపండు, చెరకుబెల్లం లాంటి సరుకులకుమాత్రమే ధర కట్టగలడని మన మందరమూ అనుకున్నాము. ఆయన మనుష్యులకుగూడా వెలకట్టగలరన్నది మనకు క్రొత్తగా తెలిసిన విషయం! ఆయన లెక్కప్రకారం మీ అన్నగారి కిమ్మత్తు పదివేలు. నువ్వా ఆ అన్నకు తమ్ముడివేగనుక ఎంత లేదన్నా నీధర గూడా అయిదువేలదాకా పలకొచ్చు. పలకొచ్చునేమిటి, మీ నాన్నగారు పలికిస్తారు......"

ప్రభాకరం ఒక్క విసురుతో నా కద్దు తగిలాడు: "చాలించవయ్యా సత్యం! రక్తమాంసాలున్న మనిషి అయినా రాయిలా, రప్పలా పడివున్నాడు గనుక ప్రకాశం అన్నయ్యను కావలిస్తే మానాన్న ఏమైనా చేసుకోవచ్చు. కానీ మనసంగతి వేరు......"

"అబ్బో, కూత ఘనంగావుందిరా ప్రభాకరం! ఈ పరిస్థితిలో నువ్వయితే ఏం చేసేవాడివేమిటి?"

"ఏంచేస్తానా! చెప్పిచేయడంతో స్వారస్యమేముంది? నేను చేసేదేమిటో చెప్పకుండానే చేస్తాను..." అన్నాడు ప్రభాకరం.

అన్నంతపనీ చేశాడు ప్రభాకరం. మూడు మాసాల తర్వాత ఒకనాటి శుభోదయాన అతడు తపాలాశాఖవారి సౌజన్యంతో తన వివాహమహోత్సవానికి ఆహ్వాన పత్రికలు పంచిపెట్టేదాకా, అతడు చేయబోతున్న పనేమిటో నాకు తెలిసిందిగాదు.

పత్రికలు కళ్ళబడగానే ఇంటి కొకరిద్దరు చొప్పున సాంబయ్యగారిని పరామర్శించడానికి వెళ్ళారు. కానీ పుణ్యానికిపోగా, పాపం ఎదురైనట్టు "ఎందుకొచ్చారు? వెళ్ళండి. ఇక్కడెవరూ చావలేదు ...

"అవునండీ! నేను సముద్రంలో పడీపడగానే ఒకపెద్ద సొర చేపవచ్చి నాకాలు పట్టేసింది" కోనేటిరావు బామ్మగారితో కోసేస్తున్నాడు.

"పాపం! ఎంతపని జరిగింది! అప్పుడేం చేశావేమిటి?" బామ్మగారికి జాలిముంచుకొచ్చింది.

"ఏంచేస్తాను! అది నా కాలు కాస్తా తినేసింది. దానితో వాదించి లాభంలేదని ఊరుకున్నాను!"

'ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రిక'లో ప్రచురణకు ఇండియన్ ఇంక్‌తో వేసిన కార్టూనులు మాత్రమే పంపాలి. సాధారణంగా 4" × 2", 4" × 4" చిత్రాలు పత్రికలో వసుతూ ఉంటాయి.

తయారు చేయువారు :
ఇండియా క్యానింగ్ ఇండస్ట్రీస్
విజయవాడ-3
AGENTS FOR ANDHRA
ఆక్మి ట్రేడ్ ఏజన్సీస్
వి జ య వా డ - 1.

వ్రతభంగం

దుఃఖంతో తల్లడిల్లిపోవడంలేదు. ఎక్కడో ఎవడో ఏమిటో చేశాడని, అందుకోసం విచారిస్తూ కూచోడం నాపనిగాదు. ఈ క్షణాన్నుంచీ నాకు ముగ్గురే కొడుకు లనుకుంటాను. నా ఆస్తిని మూడంటే మూడే విభాగాలు చేస్తాను. ఈమాట దప్పితే నన్ను పొంబయ్య అని పిలవకండి. చచ్చుదద్దమ్మ అని పిలవండి......" అంటూ పొంబయ్యగారు వెళ్ళిన వాళ్ళపైన విరుచుకపడ్డాడు.

ఈ సంఘటన జరిగిన క్రొత్తలో నేనొకసారి ప్రకాశం ఉద్యోగంచేస్తున్న పట్టణానికి వెళ్ళడం తటస్థించింది. చేస్తున్నది పెద్ద ఉద్యోగమే అయినా, గాలీ వెల్తురూ బాహాటంగా సంచరించడానికి వెనుకాడే ఓ చిన్నగదిలో నివసిస్తున్నాడు ప్రకాశం. ఆగదిలో ఏ వస్తువుగానీ అది ఉండవలసినచోట కనిపించడంలేదు. ఓమూల పుస్తకాలరాసి ప్రోగుపడివుంది. మరోమూల దిన పత్రికలు చిన్న గుట్టలా పడివున్నాయి. అరిగిపోయిన పాదరక్షలు గదిలో ఎక్కడంటే అక్కడ ప్రత్యక్షమౌతున్నాయి. ఇన్నింటికీ మధ్య పరిచినపరుపు పరిచినట్టేవుంది. రోజు కొకసారి ప్రకాశం దాన్ని దులిపివేసుకుంటున్న సూచనలు గూడా లేవు.

"ఇనుపగజ్జెలతల్లికి వరపుత్రుడివిలా వున్నావురా బాబూ! ఐనా నీకిదేం గ్రహచారంరా ప్రకాశం?" అంటూ వాపోయాను.

సుఖదుఃఖాలకు అతీతుడైన మహాయోగిలా నవ్వాడు ప్రకాశం. "ఏం చేయమంటావు సత్యం! నే నెన్నుకున్న జీవితపథం అలాంటిది......" అన్నాడు.

"ఏ ఆదర్శాలసంగతి నాతో చెప్పొద్దురా ప్రకాశం! త్రాగలేక పాలు బోర్లపోసుకుంటున్నానని చెబుతే నే నొప్పుకుంటాను. కాకపోతే ఇదేమిటి? కదిలీమెదలకుండా చిన్నగుంటలో నిలిచిన మురికినీటిలా స్తబ్దమైపోయిన నీ బ్రతుకును చూస్తుంటే నాకు ఏడుపొస్తోంది. ఇప్పుడు జరుగుతున్న క్షణం. మరుక్షణానికి మనదిగాదు. 'ఒకటి కాలే దొకటి పోలేదు'గానీ, నీ కప్పుడే ముప్పైయేళ్ళు గడచిపోయాయి. బయట వెన్నెలకాస్తుండగా, చీకటికొట్టులో కూర్చుని కాలహరణం చేసినవాడికి, మళ్ళీ వాడు రమ్మన్నప్పుడు వెన్నెల రాదు. ప్రభాకరం నీకంటే చిన్నవాడు. వాడిని చూచైనా నువ్వు బుద్ధితెచ్చుకోవలసింది. నువ్వు మీ నాన్నగారిమాట లేందే పెళ్ళిచేసుకోవు. ఆయన పెద్దమాట చేతికి రాందే నువ్వు పీటలపైన కూర్చోడానికి ఒప్పుకోడు. ఆయనకు పిచ్చి కుదరదు. నీకు పెళ్ళికాదు....."

"ఎందుకూ! మా నాన్నగారికి పిచ్చికుదరడంతో బాటు నాకు పెళ్ళి గూడా కావడానికి మధ్యేమార్గం ఒకటుందిరా సత్యం......" అన్నాడు ప్రకాశం.

"ఏమిటది?" వింటూపోతూ అడిగాను.

"మా ట వ రు వ కు పదివేలంటున్నారుగానీ, మా నాన్నగారు అయిదువేలకు ఒప్పుకోగలరని నా నమ్మకం."

"ఐతేమాత్రం!-కన్నుపొడుచుకోడానికి ఏవేలైతేనేం ప్రకాశం! ఐదువేలుమాత్రం కట్నం గాకపోతుందేమిటి?"

"అబ్బే, చెబుతుంటే పూర్తిగా వినిపించుకోవుగా నువ్వు. మళ్ళీ ఇందులోనూ ఓ కిటుకుంది. ఇప్పుడు నా నెలసరిజీతం రెండువందల రూపాయలు. అందులో నా ఖర్చులకు యాభై, అరవై రూపాయలు పోనూ మిగిలినడబ్బు బ్యాంకులో వేస్తున్నాను. రెండుమూడేళ్ళలో ఆ బ్యాంకు అకౌంటు అయిదువేలదాకా ప్రాకొచ్చు....."

నేను నిర్ఘాంతపోయినమాట వాస్తవం. తండ్రి అభిమతానికీ, తన జీవితానికీ మధ్య కత్తివాదరలాంటి ఆదర్శంపైన నడుస్తున్న ప్రకాశాన్ని మందలించి నందుకు నేను కించపడ్డానుగూడా! జీవితంలో చెప్పుకోదగిన సత్కార్యం ఒక్కటైనా చేసి ఎరుగని నేను ఆత్మవిశ్వాసంతో, ఆత్మనిగ్రహంతో జీవితాన్ని అదొకవ్రతంలా గడుపుతున్న ప్రకాశాన్ని సరిదిద్దబూనడం హాస్యాస్పదం!

ఆరోజురాత్రి హోటల్లో భోజనంచేసి సినిమాకు వెళ్ళి తిరిగొచ్చేసరికి ఒంటిగంట దాటింది. ఆతరువాతైనా నిద్రపట్టిందిగాదు. ప్రకాశం తన ఆఫీసుగొడవలేవో చెప్పుకపోతున్నాడు. అతడెంత ఉత్సాహంగా చెబుతున్నా నాకు వాటిపట్ల ఆసక్తి జనించడంలేదు. కానీ, అంతలో నల్లటి మబ్బుల్లో ఒక మెరుపు తళుక్కున మెరిసినట్టు విస్పారమైన ఆఫీసు విషయాలమధ్య ఓ అమ్మాయిని గురించిన ప్రసక్తి వచ్చింది.

"చాలా చిన్నగా పనిచేస్తోందిరా సత్యం! పేరు నీరజ. రెండేళ్ళయింది ఉద్యోగంలో చేరి. పది గంటలకు సరిగ్గా ఆఫీసు కొస్తుంది. కుర్చీలో కూర్చుంటే తనేమో, తన పనేమో అటూ ఇటూ చూడదు. నల్గురి పలకరించడమే బ్రహ్మాండం. పెద్దవాళ్ళతో మాట్లాడవలసివచ్చినప్పుడు ఎంత వినయంగా మాట్లాడుతుందని......"

మావాడి పొగడ్త శ్రుతిమీరిపోతున్నందుకు నాకు నవ్వొచ్చింది. "మంచిదేరా ప్రకాశం! కానీ ఆ వినయం కాస్త . అతివినయం కాకుండా ఉండాలి....." అన్నాను.

ప్రకాశం తటాలున నాపైన చేయివేసి, "దయచేసి, ఆమెనుగురించి తేలికగా మాటాడొద్దుగా సత్యం!" అన్నాడు.

ఆ హెచ్చరిక తాకిడికి నా గుండె కాసేపు పని చేయడం మానేసింది.

యథాలాపంగా ఓ మాట అనేశానుగానీ, పిడిలా ఆమెను వెనకేసుకొస్తాడని నాకేం తెలుసు! ప్రకాశంలాంటివాడు ఆమెపైన ఈగ వ్రాలడానికైనా ఒప్పుకోడంలేదంటే, అందుకొక కారణం ఉండితీరాలి. ఇది ప్రేమజబ్బుతాలూకు ప్రాథమిక లక్షణమే గావచ్చు. అమ్మో ఈ పెళ్లి ఆపాలు త్రాగుతుంటా అనుకున్నాను. మానవసహజమైన ధూర్తబుద్ధి ఎక్కడికి పోతుంది?

ప్రకాశం పైకిలేచి లైట్ వేశాడు. పెట్టె తెరిచి అందులోని పుస్తకంలోనుంచి ఓ ఫోటో పైకి తీస్తూ, "ఈవిడే నీరజ" అన్నాడు.

సన్నగా పొడుగ్గా సాదాగావుంది నీరజ! చెప్పుకోదగ్గ ప్రత్యేకాకర్షణ ఏదీ ఆమెలో కనిపించడం లేదు. కానీ, ఆమె అందంగాలేదని చెప్పడానికిమాత్రం వీల్లేదు. ప్రేమ గ్రుడ్డిదిగనుక ఆ వున్న కొద్దిపాటి

అందం ప్రకాశంకళ్ళకు ప్రిగుణీకృతంగా కని పించిందేమో నాకు తెలియదు.

ప్రకాశం చెబుతున్నాడు. "నీరజకు తల్లిదండ్రులున్నారు. పెళ్ళికావలసిన అక్కయ్యవుంది. ఆ ముగ్గురి జీవికకూ నీరజ సంపాదనే ఆధారం. ఆ అక్కగారికి గూడా ఏదో అయినసంబంధం వుండటున్నారు. బహుశా ఈ సంవత్సరమో, కాక పై సంవత్సరమో ఆమెకు పెళ్ళి జరిగిపోవచ్చు......"

ఆపాటికి ప్రకాశం తండ్రిగారికోసం అయిదువేల రూపాయల నిధిని సేకరించడంగూడా పూర్తి గావచ్చు. దేవుడి దయవల్ల అనుకోని అవాంతరాలేవీ తటస్థించకపోతే, అంతటితో ప్రకాశం నీరజను చేబట్టి ఒకయింటివాడు కావచ్చు. చదువుకోడానికి వేసుకున్నట్టే ప్రకాశం పెళ్ళిచేసుకోడానికి గూడా వేసుకున్న ఈ పంచవర్ష ప్రణాళికకు విజయం చేకూరాలని నే నాక్షణాన హృదయపూర్వకంగా కాంక్షించాను.

* * *

హఠాత్తుగా పిలుపువచ్చింది ప్రకాశం దగ్గరి నుంచి! "తక్షణం బయల్దేరి రావలెను. ఇలా నేను రమ్మని కబురుపెట్టినవార్త మా నాన్నగారికి తెలియనివ్వొద్దు. వివరాలు నేరులో" అంటూ ముక్తసరిగా మూడువాక్యాలు వ్రాసి పోస్టుచేశాడు ప్రకాశం.

స్కూలుకు సెలవుపెట్టి ఆరోజు మధ్యాహ్నం రైలుకే బయలుదేరాను.

రైలు దిగేసరికి ప్లాట్‌ఫారంపైనే ఎదురయ్యాడు ప్రకాశం. చిరునవ్వుతో స్వాగతమిచ్చాడు. ఇద్దరమూ దగ్గర్లోవున్న పార్కులోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాము. ఒక్కింతసేపు కుశలప్రశ్నలు గుప్పించిన తర్వాత ప్రకాశం అసలువిషయంలోకి వస్తూ, "సంగతేమిటో చెప్పమంటావా సత్యం! వెయ్యి మాటలతో విసుగెత్తించడమెందుకు! ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, నేను ప్రతభ్రష్టుడినైపోయాను...." అన్నాడు.

"అదేమిటి ప్రకాశం! ఏం జరిగింది?" తెల్లబోతూ ప్రశ్నించాను.

"నీరజకు అక్కయ్యవుందని చెప్పానుగదూ! ఆమెను మేనత్తకుమారుడి కివ్వడమన్న నిర్ణయం ఏనాడో జరిగింది. కానీ తీరా సమయం వచ్చేసరికి వాళ్ళుగూడా కట్నంపైన మోజుపడ్డారు. కోరిన కట్నం ఇచ్చుకోకపోతే ఆమెకు ఆపెళ్ళి తప్పిపోయే ట్టేతోచింది. అప్పుగానేననుకో—బ్యాంకులోవున్న డబ్బును తీసి నీరజతండ్రికి ఇచ్చుకోవలసి వచ్చింది"

"ఐతే నీ పెళ్ళి మళ్ళీ కాలనిర్ణయం లేకుండా వాయిదాపడిపోయిందన్నమాట......" నేను హతాశుడినైపోయాను.

"పడిపోయేదే! కానీ 'ఒక్కొక్కప్పుడు పిరికివాడుగూడా మహాధైర్యశాలి కావడంకద్దు.' నా విషయంలోనూ అంతే జరిగింది. నే నాదినుంచీ వరకట్నాలను వ్యతిరేకించాను. అందువల్ల స్వప్రయోజనంకోసం ఒకానొక వరుడికి కట్నం ఇచ్చుకోడంతో తోడ్పడిన బలహీనత నా అంతరాత్మను బాధిస్తోంది. ఇది నా మొదటి ఓటమి. రెండో ఓటమి మా నాన్నగారిమాటకు కట్టుబడి వుండలేకపోవడం. ఉందామన్నా నాలో ఓపిక నశించిపోయింది. చివరకు ఒకటి రెండు జీవితాల్లోకి వసంతాన్ని తేగలిగానన్న సంతృప్తి ఒక్కటిమాత్రం దక్కింది నాకు! ఈ సంతృప్తిని ఇనుమడింపజేసి జీవితం పద్మంలో నా ఆదర్శాల వన్నింటినీ ఖర్చుగా రాసేస్తున్నాను. అందుకనే నిన్నూ, ప్రభాకరాన్ని రమ్మని జాబులు వ్రాశాను. రే పీపాటికి నాకూ, నీరజకూ పెళ్ళి జరిగిపోతుంది—రిజిస్ట్రారు సమక్షంలో!"

నువ్వు చేసింది తప్పో, ఒప్పో నాకు తెలియదు ప్రకాశం! కానీ నీకు భగవంతుడు మేలు చేస్తాడు...... ఈ మాటలు నేను బయటికి చెప్పలేదు. మనసులో అనుకున్నాను.

* * *

ఈసారి సాంబయ్యగారు తమ వివాదాన్ని కొద్దిగా సవరించుకుని, "నా కిద్దరుకొడుకులే ననుకుంటాను పో"మ్మన్నారు. అంతటితో ఊరుకున్నారుగారు. తన ఆస్తిని రెండంటే రెండువిభాగాలు చేయబోతున్నాననీ, ఆ విభాగాల్లో ఒకభాగం చంద్రానికీ, మరొకభాగం రామానికి ఇవ్వడం జరుగుతుందనీ, ఆమాటగనుక తప్పితే, తననందరూ శుద్ధ వాజమ్మ అని పిలవవలసిందని గూడా చెప్పారు.

నా మట్టుకు నాకు ఒకటే సందేహం: సాంబయ్యగారు ఆ ఇద్దరు కుమారులకైనా సకాలంలో పెళ్ళిచేయగలరన్న నమ్మకమేమీ లేదు. ఈ లెక్కన ఆయన ఒకనాటికి ఆ ఇద్దరు కొడుకుల్నిగూడా తమ జాబితాలోనుంచి తొలగించే ప్రమాదం ఉంది. అప్పుడిక ఈయన తన ఆస్తినంతా ఏంచేసి వెళ్తారు? రోమన్‌సామ్రాజ్య నిర్మాత జూలియస్ సీజరు బిడ్డలు లేకుండా చనిపోతూ, తన ఆస్తిపాస్తుల్ని రోమునగర పౌరులకందరికీ పంచిపెట్టమన్నాడని చెబుతారు. సరిగ్గా అదేవిధంగా సాంబయ్యగారు తమ ఆస్తిని బుద్ధిగా తల్లి దండ్రుల మాట విని పిల్లనిచ్చే మామగారిదగ్గరినుంచి నిర్దాక్షిణ్యంగా కట్నాలు వసూలుచేసుకునే పెళ్ళికొడుకులకు తలా ఒక రూపాయ చొప్పున పంచిపెట్టవలసిందని విల్లు వ్రాసి, ఆ తరువాత నిశ్చింతగా కళ్ళు మూస్తారేమో! చేసినా, అంతపని చేయగలిగినవారే సాంబయ్యగారు! ★

సరాగమాల

31-వ పేజీ తరువాయి.

హెచ్. ఎం. వి. కంపెనీకి వీరు ఇటీవల పాడిన నాలుగు పాటలు మాత్రమే. అవి, "ఎయ్‌రా ఏస్తైర గెడ"కే జానపదపపాట. దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి తమ అలంకారాన్వేషకులుగా శాస్త్రిగారు తరచిన లోతుల అందాన్ని పల్లెపదజాలంలో మలచిన పాట యిది. ఈ పాట మధ్యన వినవచ్చే వంత "అది లొయ్యా, అది జెల్లా, అది బొచ్చె ఆడ వలయేయరా"తో యెంత పల్లెతనం ప్రతిబింబిస్తుందో "నాలుకళ్ళదానికైతే నాలుగు నిచ్చెయ్యరా, సోగకళ్ళదానికైతే సందుల నిచ్చెయ్యరా" అన్న చరణాల్లో అంత అమాయక గ్రామీణశృంగారం గోచరిస్తుంది. ఈ రికార్డు రెండవప్రక్క యిప్పటికీ శ్రీకాకుళం, పరిసర జిల్లాలలో పాడుకలోనున్న "సోమి సోమన్నలాల సోమన్నలాలో చందమామ" అనే కోతలపాట. ఈ రికార్డు నంబరు ఎన్. 96171.

"కోటిరత్నము" పాడటంలో వరసలో కొన్ని శాస్త్రీయపోకడలు వున్నాయి. దీనికి రెండవప్రక్కనున్న "నందగిరి బంగారుమామ చంద్రగిరి నీరలంపేనా" తేలిక వరసగలది. రెండూ వినదగ్గవి. కొనదగ్గవి. నంబరు ఎన్. 96187

గుప్తస్వరం

దొంగరాముడులో జిక్కి పాడిన "రావోయి మా యింటికి" కూడ పల్లెపదమే. అందులో ఆర్. నాగేశ్వరరావుద్వారా వినిపించే అతనిదే అనిపించే మగగొంతుక ఎవరిదో తెలుసా? మద్దాలి కృష్ణమూర్తిది. ఇతనికి "తోడుదొంగలు", "జయభేరి" చిత్రాలలో చిన్న వేషాలుకూడ వున్నవి! ★

రచయితలకు విజ్ఞప్తి

రచయితలు తమ రచనలతోను, రేఖా చిత్రములతోను, తగినన్ని తపాలా బిళ్ళలు అంటించి, చిరునామా వ్రాసిన కవర్లు జతచేసి పంపగోరుతాము. అట్లా పంపితేనే నిరాకరించిన రచనలను మరి కొంత త్వరగా త్రిప్పి పంపటం సాధ్యమవుతుంది.